

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei
Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Secția a III-a

HOTĂRÂREA
din 14 octombrie 2008
în Cauza Petrina împotriva României
(Cererea nr. 78060/01)
Strasbourg

Cerere de trimitere în fața Marii Camere în curs

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute în art. 44 alin. (2) din Convenție. Poate suferi modificări de formă.

În Cauza Petrina împotriva României,
Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a III-a), statuând în cadrul unei camere formate din:

Josep Casadevall, președinte,
Corneliu Bîrsan,
Boštjan M. Zupančič,
Egbert Myjer,
Ineta Ziemele,
Luis López Guerra,
Ann Power, judecători,
și Santiago Quesada, grefier de secție,
după ce a deliberat în camera de consiliu, la data de 23 septembrie 2008,
a pronunțat următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 78060/01, introdusă împotriva României de un cetățean al acestui stat, domnul Liviu Petrina (*reclamantul*), care a sesizat Curtea la data de 16 ianuarie 2001 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La data de 21 ianuarie 2003, Curtea a declarat cererea inadmisibilă în parte și a hotărât să comunice Guvernului cererea întemeiată pe art. 8 din Convenție. La data de 15 noiembrie 2007, prevalându-se de prevederile art. 29 alin. 3 al Convenției, ea a hotărât de asemenea că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamantul s-a născut în anul 1940 și locuiește la București.

5. La data de 7 octombrie 1997, în cursul unei emisiuni televizate (« *Starea de veghe* ») având drept subiect proiectul de lege privind accesul la informațiile aflate în arhiva fostelor servicii de securitate ale statului (« *Securitate* »), C.I. (ziarist la săptămânalul *Cațavencu*) a afirmat, între altele, că în cadrul Partidului Național Țărănesc (« *P.N.Ț* ») s-ar afla foști agenți ai acestui serviciu. Acesta a afirmat de asemenea că era vorba despre « eroi falși », de « agenți ai *Securității* » care ar fi făcut închisoare « pentru altceva » și care pretindeau că sunt « foști deținuți politici ». Acesta a dat drept exemplu numele reclamantului. La dosar a fost prezentată o transcriere a pasajelor relevante ale acestei emisiuni.

6. La data de 27 octombrie 1997, în săptămânalul *Cațavencu* C.I. a publicat un articol intitulat « *Halucinantele fapte ale secretarului de stat Indescifrabil Grigore* » în care reclamantul figura drept fost secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe, având gradul de « căpitan în *Securitate* », fiind de asemenea « o cârtiță » în P.N.Ț. La dosar a fost prezentată copia acestui articol.

7. La data de 5 noiembrie 1997, reclamantul a depus o plângere penală constituindu-se parte civilă la Judecătoria sectorului 1 București împotriva lui C.I., pentru insultă și calomnie. Reclamantul a denunțat drept calomnioase afirmațiile lui C.I. făcute în cursul emisiunii televizate din data de 7 octombrie 1997, potrivit cărora ar fi un fost agent de *Securitate*, « infiltrat ilegal în Partidul Național Țărănesc », precum și afirmațiile din articolul de presă publicat la data de 27 octombrie 1997 în săptămânalul *Cațavencu*, potrivit cărora era un « căpitan în *Securitate* » și « o cârtiță în Partidul Național Țărănesc ».

8. La data de 30 martie 2000, Judecătoria sectorului 1 București l-a achitat pe C.I. și a respins pretențiile civile ale reclamantului. Instanța, după ce a constatat că C.I. era autorul afirmațiilor pretins calomnioase, a considerat că nu aveau decât un caracter « general, imprecis și că în consecință infracțiunile nu existau, datorită lipsei unui element intențional ». Instanța a considerat că săptămânalul *Cațavencu* era o publicație cu rol moralizator și umoristic. Reclamantul a înaintat recurs împotriva acestei sentințe.

9. Prin hotărârea judecătorească din data de 18 iulie 2000, Tribunalul București a respins recursul reclamantului ca neîntemeiat. Instanța a considerat că afirmațiile lui C.I. constituiau « judecăți de valoare care derivau din libertatea de opinie și din dreptul său de a comunica idei ». Instanța a invocat cauza *Lingens împotriva Austriei* (Hotărârea din 8 iunie 1986), în care se face distincția între « fapte » și « judecăți de valoare », faptele putând fi dovedite spre deosebire de judecăți. Instanța a subliniat apoi importanța aplicării directe a Convenției în dreptul intern, în special în practica internă. Instanța a reamintit că, sub rezerva paragrafului 2 din art. 10 din Convenție, libertatea de exprimare contează nu numai pentru « informațiile » sau « ideile » strânse cu bunăvoință sau considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru cele care « scandalizează, șochează sau neliniștesc ». În ceea ce privește presa, instanța a subliniat că aceasta nu trebuie să depășească limitele dreptului la o reputație bună, ci are drept sarcină să transmită cetățenilor informații și idei. Această libertate este cu atât mai mult mai importantă de fiecare dată când presa comunică informații asupra vieții politice și politicienilor. În sfârșit, instanța, citând cauza *Lingens*, a observat că « omul politic beneficiază și el, chiar și atunci când nu acționează în cadrul vieții sale private,

dar în aceste cazuri imperativele acestei protecții trebuie puse în balanță cu interesele discuției libere a chestiunilor politice ».

10. La data de 13 ianuarie 1998, reclamantul a depus împotriva lui M.D., ziarist la *Cațavencu*, o plângere penală constituindu-se parte civilă pentru insultă și calomnie. El a menționat că acesta, într-un articol publicat sub semnătura sa, a afirmat că reclamantul era « maior în *Securitate* » și că, prin intermediul său, membrii P.N.Ț. au pretins că sunt parlamentari « adevărați » în timpul Parlamentului provizoriu din 1990.

11. Prin sentința din data de 27 ianuarie 2000, Judecătoria sectorului 1 București l-a achitat pe M.D. de acuzațiile de insultă și calomnie și a respins pretențiile civile ale reclamantului. Instanța a motivat această sentință prin lipsa, în afirmațiile în litigiu, atribuirii reclamantului unei « anumite fapte, identificate prin detalii enunțate ». Instanța a constatat de asemenea că inculpatul era pamfletar, articolul în cauză având un asemenea caracter și că « consecințele acestui gen de pamflet erau întotdeauna benefice pentru societate ».

12. Reclamantul a înaintat un recurs împotriva acestei sentințe, care a fost respins prin decizia din data de 18 iunie 2000 a Tribunalului București, acesta reluând același raționament.

13. La data de 14 decembrie 2004, reclamantul a prezentat la dosar un certificat din partea Consiliului Național pentru studierea arhivelor Departamentului Securității de Stat (*Securitate*), indicând că reclamantul nu figura printre persoanele care au colaborat cu organele *Securității*.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

14. Dispozițiile pertinente ale codului penal român, așa cum au fost redactate la vremea comiterii faptelor, prevedeau următoarele:

INFRAȚIUNI CONTRA DEMNITĂȚII

Articolul 205 - Insulta

« Atingerea adusă onoarei ori reputației unei persoane prin cuvinte, prin gesturi sau prin orice alte mijloace, sau prin expunerea la batjocură, se pedepsește cu închisoare de la o lună la doi ani sau cu amendă (...).

Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate (...) »

Articolul 206 - Calomnia

« Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu închisoare de la trei luni la trei ani sau cu amendă. »

Articolul 207 – Proba verității

« Proba verității celor afirmate sau imputate este admisibilă, dacă afirmarea sau imputarea a fost săvârșită pentru apărarea unui interes legitim. Fapta cu privire la care s-a făcut proba verității nu constituie infracțiunea de insultă sau calomnie. »

15. Codul penal a fost modificat în anul 2004 prin Legea nr. 301/2004 a cărui intrare în vigoare nu a fost prevăzută decât pentru 1 septembrie 2008. Noul text referitor la calomnie prevede următoarele :

« Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu amendă de la 10 la 200 de zile.

(...) »

16. Codul penal a fost modificat și completat prin Legea nr. 160 din data de 30 mai 2005 privind aprobarea ordonanței de urgență a Guvernului nr. 58 din 23 mai 2002, publicată în Monitorul Oficial nr. 470 din 2 iunie 2005.

Articolul unic al acestei ordonanțe prevede următoarele :

« (...) »

A. art. 1 alin. 1 : Alineatul 1 al articolului 206 va avea următorul cuprins:

Afirmarea sau imputarea în public, prin orice mijloace, a unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală, administrativă sau disciplinară, ori disprețului public, se pedepsește cu amendă de la 2.500.000 ROL la 130.000.000 ROL (...). »

17. Legea nr. 178 din 4 iulie 2006 de modificare a codului penal și a altor legi a abrogat art. 205-207 din cod.

18. Prevederile referitoare la accesul cetățenilor la dosarul personal ținut de *Securitate* și vizând demascarea caracterului de poliție politică al acestei organizații, se pot rezuma după cum urmează :

a) Legea nr. 187/1999, publicată la data de 9 decembrie 1999 în Monitorul Oficial. Un rezumat al prevederilor relevante ale acestei legi figurează în Hotărârea *Rotaru împotriva României* ([GC], nr. 28341/95, paragraful 32, CEDH 2000-V).

b) Ordonanța de urgență a Guvernului (O.U.G.) nr. 16/2006 de modificare a Legii nr. 187/1999, publicată în Monitorul Oficial din 27 februarie 2006. Această ordonanță avea drept scop remedierea dificultăților intervenite în aplicarea Legii nr. 187/1999.

c) Decizia nr. 51/2008 a Curții Constituționale, publicată la data de 2 februarie 2008 în Monitorul Oficial. Această decizie declară legea nr. 187/1999, modificată de ordonanța nr. 16/2006, neconstituțională. Judecătorii Curții Constituționale au considerat că activitatea Consiliului Național pentru studierea arhivelor Securității (C.N.S.A.S.) era de natură jurisdicțională, ceea ce făcea din acesta o instanță extraordinară, interzisă de Constituția română (art. 125, alineatul 5). Considerentele deciziei insistă între altele pe lipsa, în procedura la C.N.S.A.S., garanțiilor unui proces echitabil.

d) Ordonanța de urgență a Guvernului (O.U.G.) nr.24/2008 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității. Această ordonanță are drept scop găsirea unei soluții în urma situației create de decizia Curții Constituționale și transformarea C.N.S.A.S. în autoritate administrativă autonomă, fără nicio atribuție jurisdicțională.

e) Regulamentul de organizare și funcționare a C.N.S.A.S., publicat în Monitorul Oficial din 18 aprilie 2008. Acest regulament reglementează organizarea și funcționarea C.N.S.A.S. în calitate de autoritate administrativă autonomă, sub Controlul Parlamentului.

ÎN DREPT

I. Asupra pretensei încălcări a art. 8 din Convenție

19. Invocând art. 10 din Convenție, reclamantul se plânge în esență că a suferit o atingere adusă dreptului la o bună reputație și dreptului la onoare datorită afirmațiilor lui C.I. făcute în cursul emisiunii televizate din data de 7 octombrie 1997 și din data de 27 octombrie 1997 în revista *Cațavencu*. El invocă aceleași plângeri în ceea ce privește afirmațiile lui M.D. din data de 13 ianuarie 1998 din săptămânalul *Cațavencu*. Curtea reamintește mai întâi că cunoaște încadrarea juridică a faptelor ce i-au fost prezentate spre examinare. De altfel, aceasta a statuat în trecut că dreptul la apărarea reputației este un drept care, în calitate de element al vieții private, este legat de art. 8 din

Convenție (a se vedea, *Chauvy și alții împotriva Franței*, nr. 64915/01, paragraful 70, *in fine*, CEDH 2004-VI). Art. 8 din Convenție, prevede următoarele:

« 1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora. »

A. Asupra admisibilității

i) Observație preliminară

20. Guvernul își exprimă îndoiala în privința datei introducerii cererii, fără a invoca totuși o excepție în acest sens. El afirmă că nu ar exista nicio dovadă asupra datei introducerii cererii și solicită Curții să-i confirme dacă termenul de șase luni, așa cum este prevăzut de art. 35 alin. 1 din Convenție, a fost respectat în cauză.

21. Reclamantul indică faptul că data introducerii cererii este 16 ianuarie 2001, data trimiterii primei sale scrisori Curții, informație care se regăsește de asemenea în cadrul hotărârii parțiale asupra admisibilității cauzei, din 21 ianuarie 2003. Acesta consideră că cererea sa a fost introdusă în termenul legal prevăzut de art. 35 alin. 1 din Convenție.

22. Curtea reamintește, cum reiese din Hotărârea sa din 21 ianuarie 2003 asupra admisibilității cauzei, că prezenta cauză a fost introdusă la data de 16 ianuarie 2001 (data primei scrisori a reclamantului) și că hotărârile interne definitive datează din data de 18 iulie 2000. În consecință, termenul de șase luni prevăzut de art. 35 alin. 1 din Convenție a fost respectat.

ii) Asupra excepției de incompatibilitate ratione materiae invocate de Guvern

23. Guvernul consideră că afirmațiile pe care reclamantul le califică drept calomnioase nu sunt de natură să-i afecteze viața privată și solicită Curții să respingă această plângere pentru incompatibilitate *ratione materiae* cu Convenția. În opinia Guvernului, apartenența sau nu a reclamantului la *Securitate* privește mai ales aspectele vieții publice și nu private a acestuia. Faptul de a face parte din această organizație sau de a colabora cu ea reprezintă, în opinia Guvernului, o manifestare a voinței din partea reclamantului similară cu aderarea la o asociație, la un partid politic, sau la orice altă activitate în afara vieții private. În opinia Guvernului, în momentul comiterii faptelor, participarea unei persoane la serviciile *Securității* putea fi verificată în temeiul legii nr. 14 din 3 martie 1992 privind organizarea și funcționarea serviciului român de informații (consultarea documentelor secrete după acordul prealabil al directorului Serviciului).

24. Guvernul consideră că afirmațiile ziariștilor au fost exprimate în cadrul unei dezbateri publice privind numirea reclamantului, personaj politic cunoscut, într-un post în cadrul Ministerului Afacerilor Externe. Guvernul recunoaște că afirmațiile în litigiu pot reprezenta o ingerință în dreptul la respectarea reputației reclamantului, dar fără ca aceasta să poată constitui o atingere adusă dreptului la respectarea vieții sale private. Acesta invocă *a contrario* cauza *Earl Spencer and Countess Spencer împotriva Regatului Unit al Marii Britanii* ((decizie), nr. 28851/95 și 28852/95, 16 ianuarie 1998). Guvernul reamintește că în caz de conflict între libertatea de exprimare și reputația, Curtea nu le poate acorda aceeași însemnătate, libertatea presei fiind mai importantă,

mai ales când este vorba despre oameni politici. În final, Guvernul afirmă că, dacă viața privată a unei persoane ar putea fi eventual pusă în discuție prin dezvăluirea unor fapte reale și privind aspecte care nu ar trebui să fie dezvăluite în public, în cazul în speță era vorba despre afirmații false care nu pot prejudicia reclamantul deoarece nu privesc aspecte legate de viața sa privată.

25. Guvernul consideră că în speță este vorba despre un conflict între particulari ce se referă la informații asupra trecutului reclamantului, care nu sunt nici secrete, nici confidențiale, privind viața publică a acestuia. În opinia Guvernului, prezenta cauză este diferită de cauza *Rotaru* citată anterior și prezintă o situație similară celei din cauza *Ždanoka împotriva Letoniei* ((decizie), nr. 58278/00, 6 martie 2003) (folosirea informațiilor publice asupra colaborării reclamantilor, politicieni, cu fostele regimuri comuniste).

26. Reclamantul consideră că abordarea sugerată de Guvern potrivit căreia « aderarea la *Securitate* » ar fi similară cu aderarea la o asociație sau un partid politic, ar fi abuzivă. El insistă asupra faptului că instanțele române nu și-au îndeplinit sarcina de a apăra dreptul reclamantului la respectarea vieții sale private. În opinia reclamantului, după căderea comunismului în 1989, *Securitatea* a fost comparată cu grupările criminale naziste. Acesta consideră că regimul care a urmat căderii comunismului a împiedicat accesul la dosarele deținute de *Securitate* pentru a putea exercita o anumită confuzie și a manipula opinia publică. În observațiile sale de răspuns la cele formulate de Guvern, asupra admisibilității și temeiniciei cauzei, reclamantul solicită Curții să ordone Guvernului român să-i clarifice situația în ceea ce privește apartenența la *Securitate*. El adaugă că nu este vorba despre un conflict între particulari, așa cum afirmă Guvernul, deoarece C.I. și M.D. ar apăra interesele unui anumit partid politic. În final, reclamantul face referire la certificatul eliberat de C.N.S.A.S. care dovedește că nu a fost identificat drept agent sau colaborator al *Securității*.

27. Curtea reamintește că noțiunea de viață privată cuprinde elemente care se raportează la identitatea unei persoane cum ar fi numele său, fotografia sa, integritatea sa fizică și morală ; garanția oferită de art. 8 din Convenție este destinată în principal să asigure dezvoltarea, fără ingerințe din afară, personalității fiecărui individ în relațiile cu semenii. Așadar există o zonă de interacțiune între individ și terți care, chiar și într-un context public, poate aparține « vieții private » (a se vedea *Von Hannover împotriva Germaniei* [GC], nr. 59320/00, paragraful 50, CEDH 2004-VI). Curtea a concluzionat că publicarea unei fotografii interferează cu viața privată a unei persoane chiar dacă această persoană este una publică (*Schüssel împotriva Austriei* (decizie), nr. 42409/98, 21 februarie 2002 și *Von Hannover* citată anterior, paragraful 53).

28. În prezenta cauză este vorba despre două publicații și despre o emisiune televizată care ar fi putut afecta reputația reclamantului. Or, Curtea reamintește că, potrivit jurisprudenței, dreptul la apărarea reputației este un drept care, în calitate de element al vieții private, este legat de art. 8 din Convenție (a se vedea *Abeberry împotriva Franței* (decizie), nr. 58729/00, 21 septembrie 2004 și *Leempoel & S.A. ED Ciné Revue împotriva Belgiei*, nr. 64772/01, paragraful 67, 9 noiembrie 2006). În cauza *Chauvy* citată anterior (care viza o atingere adusă libertății de exprimare), Curtea a considerat că reputația unei persoane, afectată de publicarea unei scrisori, era protejată de art. 8 din Convenție și că sarcina sa era aceea de a verifica dacă autoritățile au

păstrat echilibrul just în apărarea celor două valori garantate de Convenție (articolele 8 și 10) și care pot fi în conflict în acest gen de cauze.

29. Indiferent dacă este vorba despre publicarea unui raport din partea autorităților statului, în cazul unei anchete privind activitatea comercială a societății reclamantilor (a se vedea *Fayed and the House of Fraser Holdings plc împotriva Regatului Unit al Marii Britanii*, nr. 17101/90, decizia Comisiei din 15 mai 1992), sau despre publicarea unei serii de articole acuzând reclamantul de omor (a se vedea *White împotriva Suediei*, nr. 42435/08, paragrafele 19 și 30, 19 septembrie 2006), sau despre folosirea unei expresii calomniatoare, însoțită de o fotografie a reclamantului, publicată într-un magazin săptămânal (a se vedea *Minelli împotriva Elveției*, (decizie), nr. 14991/02, 14 iunie 2005), Curtea confirmă apărarea dreptului la reputația unei persoane din partea art. 8 din Convenție, drept parte integrantă a dreptului la respectarea vieții private. Într-o altă cauză, problema apărării dreptului la respectarea reputației de către art. 8 din Convenție a fost lăsată deschisă (a se vedea *Gunnarsson împotriva Islandei*, nr. 4591/04, 20 octombrie 2005). În final, în cauza *Pfeifer împotriva Austriei* (nr. 12556/03, paragraful 35, *in fine*, 15 noiembrie 2007), Curtea a considerat că reputația unei persoane reprezintă o parte din identitatea sa personală și fizică, care privesc viața sa, inclusiv în cadrul unei critici în contextul unei dezbateri publice. În consecință, art. 8 se aplică în speță. Reiese că excepția preliminară a Guvernului trebuie respinsă.

30. Curtea constată apoi că această plângere nu este în mod manifest neîntemeiată în sensul art. 35 alin. 3 din Convenție. De asemenea, ea constată că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate și o declară deci admisibilă.

B. Asupra fondului

31. Guvernul consideră că o eventuală aplicare a art. 8 din Convenție în speță ar conduce la un conflict între două drepturi fundamentale garantate de Convenție, dreptul la respectarea vieții private și libertatea de exprimare. Fiecare din aceste drepturi ar putea, în opinia Guvernului, să restrângă exercitarea celuilalt și să fie el însuși restrâns. Acesta consideră că în speță dreptul la apărarea reputației se confruntă cu libertatea de exprimare. Guvernul reamintește importanța marjei de aprecieri a statului, atât potrivit art. 8 cât și art. 10 din Convenție.

32. Guvernul consideră că o eventuală condamnare a ziariștilor ar fi fost contrară prevederilor art. 10 din Convenție. În opinia sa, este incontestabil că în speță era vorba despre o dezbatere de interes public, și anume interesul de a cunoaște colaboratorii fostului regim și de a evita ca aceste persoane să ocupe posturi în noua democrație instaurată. Este cazul reclamantului, care a candidat la postul de Secretar de stat în Ministerul Afacerilor Externe. Aceasta ar justifica, în opinia Guvernului, caracterul real al afirmațiilor. Guvernul consideră că reclamantului îi revenea sarcina de a dovedi contrariul, situație în care instanțele interne ar fi putut condamna în acest caz ziariștii pentru calomnie. În ceea ce privește obligațiile pozitive ce decurg din art. 8 din Convenție, în opinia Guvernului, sistemul judiciar ar trebui să ofere reclamantului o cale de atac pentru a obține reparația pretinsei încălcări; or, în cauză, reclamantul a beneficiat de posibilitatea de a depune plângere pentru calomnie, lucru ce a fost evidențiat de instanțele interne; și, de altfel, așa cum Curtea a constatat când s-a pronunțat asupra admisibilității la data de 21 ianuarie 2003, procedura în litigiu a avut un caracter echitabil.

33. Reclamantul afirmă că nu a lucrat niciodată pentru *Securitate*. În opinia sa, autorităților naționale le revine sarcina de a efectua cercetări pentru a descoperi dacă

afirmațiile corespund realității. În această privință, el consideră că autoritățile au refuzat să permită accesul celor interesați la informațiile aflate în dosarele *Securității*, pentru a manipula opinia publică și a-i calomnia pe membrii opoziției, din care făcea și el parte. În opinia sa, nu era vorba despre împiedicarea exercitării libertății de exprimare ci numai de impunerea anumitor limite afirmațiilor calomnioase care îi prejudiciasera dreptul la respectarea reputației sale. Acesta face referire la observațiile Guvenului, potrivit cărora afirmațiile ziariștilor aveau un caracter real, ceea ce contrazice motivația reținută de instanțele interne și confirmă susținerea sa.

34. Curtea constată că reclamantul nu se plânge de o acțiune a statului, ci de o apărare insuficientă a reputației sale din partea acestuia.

35. Curtea reafirmă faptul că art. 8 are drept obiect principal apărarea individului de ingerințele arbitrare ale puterilor publice, nelimitându-se la a pretinde statului să se abțină de la asemenea ingerințe ; acestui angajament negativ i se pot alătura obligațiile pozitive legate de respectarea efectivă a vieții private sau de familie. Ele pot impune adoptarea de măsuri vizând respectarea vieții private până la relațiile indivizilor între ei. Granița dintre obligațiile pozitive și negative ale statului potrivit art. 8 nu se pretează la o definiție precisă ; principiile aplicabile sunt totuși comparabile. Mai precis, în cele două cazuri, trebuie luată în calcul păstrarea echilibrului just dintre interesul general și interesele individului, statul beneficiind oricum de o marjă de apreciere (a se vedea *Pfeifer* citată anterior, paragraful 37).

36. În cauză, Curții îi revine sarcina de a stabili dacă statul, în contextul obligațiilor pozitive ce decurg din art. 8 din Convenție, a păstrat echilibrul just în apărarea dreptului reclamantului la reputație, element ce face parte din apărarea vieții private și a libertății de exprimare protejate de art. 10 (a se vedea, între altele, *Von Hannover* citată anterior, paragraful 70).

37. Curtea observă că afirmațiile ziaristului C.I. făcute în timpul emisiunii televizate din data de 7 octombrie 1997 conțineau afirmații directe privind colaborarea reclamantului cu *Securitatea*. Articolul de presă publicat la data de 27 octombrie 1997 de același ziarist a întărit aceleași afirmații. Cu acest prilej, C.I. nu pune la îndoială calitatea reclamantului de agent al *Securității*, atribuindu-i chiar un grad superior în ierarhia fostelor servicii secrete (a se vedea paragrafele 5 și 6 de mai sus). Articolul din data de 13 ianuarie 1998, publicat de M.D., privea același subiect și conținea afirmații similare (a se vedea paragraful 10 de mai sus). Curtea consideră că, deși au existat trei episoade diferite, afirmațiile în litigiu se înscriau în cadrul aceleiași dezbateri și făcea parte dintr-o campanie de presă îndreptată împotriva reclamantului.

38. Curtea reamintește că libertatea de exprimare constituie una din bazele esențiale ale unei societăți democratice și că această libertate este valabilă nu numai pentru « informațiile » sau « ideile » strânse cu bunăvoință sau considerate drept inofensive sau indiferente, ci și pentru acelea care scandalizează, șochează sau neliniștesc. Astfel impun pluralismul, toleranța și spiritul de deschidere fără de care nu există « societate democratică ». Presa joacă un rol esențial într-o societate democratică : dacă nu trebuie să depășească anumite limite, fiind vorba în special de apărarea reputației și drepturilor altuia, îi revine totuși sarcina de a comunica, respectându-și obligațiile și responsabilitățile, informațiile și ideile asupra tuturor chestiunilor de interes general. Libertatea jurnalistică cuprinde și posibila recurgere la o anumită doză de exagerare, ba chiar de provocare (a se vedea *Von Hannover* citată anterior, paragraful 56).

39. În acest context, Curtea consideră că obligația pozitivă ce decurge din art. 8 din Convenție trebuie să intre în discuție dacă afirmațiile în cauză depășesc limitele criticilor acceptabile în temeiul art. 10 din Convenție (cf. *mutatis mutandis Chauvy* citată anterior, paragraful 70 *in fine*).

40. Curtea reamintește de asemenea că art. 10 alin. 2 din Convenție nu lasă deloc spațiu pentru restrângeri ale libertății de exprimare în domeniul discursului politici sau al chestiunilor de interes general. În plus, limitele criticii admisibile sunt mai ample față de un om politic, vizat în această calitate decât față de un simplu particular : spre deosebire de al doilea, primul se expune inevitabil și conștient unui control atent al faptelor și gesturilor sale atât din partea ziariștilor cât și din partea masei de cetățeni ; în consecință, trebuie să arate o toleranță mai mare (a se vedea *Feldek împotriva Slovaciei*, nr. 20032/95, paragraful 74, CEDH 2001-VIII).

41. În practica sa, Curtea face distincția între fapte și judecăți de valoare. Dacă concretețea primelor se poate dovedi, următoarele nu-și pot demonstra exactitatea. Pentru judecățile de valoare, această cerință este irealizabilă și aduce atingere libertății de opinie în sine, element fundamental al dreptului asigurat de art. 10 (cf. cauzei *Lingens* citată anterior, pag. 28, paragraful 46 și *Ivanciuc împotriva României*, (decizie), nr. 18624/03, 8 septembrie 2005).

42. Nu e mai puțin adevărat că faptul de a acuza anumite persoane implică obligația de a furniza o bază reală suficientă și că inclusiv o judecată de valoare se poate dovedi excesivă dacă este lipsită total de o bază reală (cf. cauzei *Ivanciuc* citată anterior și *Cumpănă și Mazăre* citată anterior (paragrafele 98-101)).

43. Curtea consideră că subiectul dezbaterii în cauză – adoptarea unei legislații care să permită dezvăluirea numelor foștilor colaboratori ai *Securității* – dezbateri mediatizată și urmărită cu atenție de marele public, reprezenta un interes major pentru societatea română întreagă. Colaborarea oamenilor politici cu această organizație era o chestiune socială și morală foarte sensibilă în contextul istoric specific al României (a se vedea *mutatis mutandis C.V. Tudor împotriva României* (decizie), nr. 6928/04, 15 iunie 2006).

44. Curtea consideră că în ciuda caracterului satiric al săptămânalului *Cațavencu*, articolele în cauză erau de natură să jignească reclamantul, deoarece nu exista niciun indiciu privind eventuala apartenență a acestuia la această organizație. Ea constată de asemenea că mesajul articolelor în litigiu era clar și direct, lipsit de orice element ironic sau umoristic.

45. Dacă în baza rolului ce-i este atribuit presa are efectiv datoria de a alerta publicul atunci când este informată asupra presupuselor abuzuri din partea aleșilor locali și funcționarilor publici, fapta de a acuza direct anumite persoane, indicându-le numele și funcțiile, implica pentru ziariști în speță obligația de a furniza o bază reală suficientă (*Lešnik împotriva Slovaciei*, nr. 35640/97, paragraful 57 *in fine*, CEDH 2003-IV ; *Vides Aizsardzibas Klubs împotriva Letoniei*, nr. 57829/00, paragraful 44, 27 mai 2004). Or, în cauză nu era vorba nici despre o chestiune care nu intră în categoria faptelor istorice stabilite clar, nici despre o informație privind trecutul reclamantului, divulgată de reclamantul însuși, nici despre raporturi oficiale ce ar putea constitui o bază pentru divulgarea unor informații (a se vedea *a contrario Chauvy* (paragraful 69), citată anterior și *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei* ([GC], nr. 21980/93, paragrafele 68-72, CEDH 1999-III).

46. Atunci când s-a examinat însemnătatea afirmațiilor în litigiu, în ansamblul lor, a reieșit că cuprindeau acuzații reale și că cei doi ziariști intenționau să transmită opiniei publice un mesaj prea puțin echivoc – și anume că reclamantul, personaj politic cunoscut în noua democrație română, a deținut o poziție importantă în aparatul de represiune comunistă, se « erijase » după Revoluția din 1989 în apărător al democrației (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Cumpănă și Mazăre*, citată anterior, paragraful 100 și *Perna*, citată anterior, paragraful 47). Curtea este convinsă că afirmațiile în litigiu vizau direct persoana reclamantului și nu capacitățile profesionale (a se vedea *a contrario* și *mutatis mutandis* *Nikula împotriva Finlandei*, nr. 31611/96, paragrafele 51-52, CEDH 2002-II).

47. În acest context și ținând cont de climatul de teroare instaurat de agenții fostelor servicii de informații, Curtea nu poate împărtăși opinia instanțelor interne potrivit căreia afirmațiile lui C.I. și M.D. aveau un caracter « general și nedeterminat ». De altfel, Guvernul nu contestă caracterul real al afirmațiilor (a se vedea paragraful 31 de mai sus).

48. Prin urmare, Curtea nu crede că se poate vedea în asta recurgerea la « doza de exagerare » sau de « provocare » a cărei folosire este permisă în cadrul exercitării libertății jurnalistice (*Dalban împotriva României* [GC], nr. 28114/95, paragraful 49, Culegere, 1999-VI). Potrivit acesteia, prezenta cauză reprezintă o prezentare deformată a realității, lipsită de orice bază reală (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Constantinescu împotriva României*, nr. 28871/95, paragraful 73, CEDH 2000-VIII).

49. Curtea este de părere că în speță afirmațiile celor doi ziariști au depășit limitele acceptabile, acuzând reclamantul că a făcut parte dintr-o grupare de represiune și teroare folosită de vechiul regim drept instrument al poliției politice. La aceasta se adaugă lipsa unui cadru legislativ care să permită, la acea vreme, accesul publicului la dosarele *Securității*, situație care nu i se poate reproșa reclamantului.

50. Chiar dacă s-ar admite că afirmațiile în cauză ar putea fi considerate drept judecăți de valoare, Curtea consideră că sunt lipsite de orice bază reală. Nu exista niciun indiciu că reclamantul ar fi lucrat în calitate de agent de *Securitate* ; și răspunsul oficial al C.N.S.A.S., în 2004, a confirmat de altfel lipsa oricărei implicări a reclamantului în structurile *Securității* (a se vedea paragraful 13 de mai sus).

51. În ceea ce privește jurisprudența *Ždanoka* citată anterior, invocată de Guvernul pârât, Curtea consideră că această cauză este complet diferită de cauza citată anterior. Astfel, în cauza invocată, informațiile care au condus la neeligibilitatea reclamantei nu erau nici secrete, nici măcar confidențiale, deoarece puteau fi consultate liber în arhiva publică.

52. În aceste împrejurări, Curtea nu este convinsă că considerentele prezentate de instanțele interne pentru a apăra libertatea de expresie erau suficiente pentru a predomina în fața reputației reclamantului. Curtea consideră că nu exista un raport de proporționalitate rezonabil între interesele concurente implicate.

Prin urmare, a avut loc încălcarea art. 8 din Convenție.

II. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

53. În conformitate cu art. 41 din Convenție,

"În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă."

54. Reclamantul solicită 175.200 euro cu titlu de prejudiciu material suferit datorită afirmațiilor calomnioase care l-ar fi împiedicat să fie numit secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe și ulterior să devină ambasador. Această sumă corespunde beneficiului nerealizat din salariile pe care reclamantul l-ar fi putut încasa dacă ar fi ocupat funcțiile susmenționate. El solicită de asemenea 100.000 euro cu titlu de prejudiciu moral pe care l-ar fi suferit. Acesta afirmă că ar fi suferit el personal și apropiații săi suferințe importante în urma afirmațiilor calomnioase în cauză, viața sa privată și cariera sa fiind afectate pentru o lungă perioadă de timp. Această situație ar fi cu atât mai gravă, în opinia reclamantului, cu cât una din persoanele care au adus atingere dreptului său la o bună reputație, C.I. a recunoscut recent că a colaborat cu *Securitatea*.

55. Guvernul consideră că suma solicitată de reclamant pentru reparația unui eventual prejudiciu material este excesivă, având în același timp un caracter speculativ și ulterior. El invocă în acest sens jurisprudența *Iliya Stefanov împotriva Bulgariei* (nr. 67755/01, paragraful 92, 22 mai 2008). În orice caz, Guvernul susține că prejudiciul material invocat de reclamant nu a fost demonstrat și face trimitere la jurisprudența *Emre împotriva Elveției* (nr. 42034/04, paragraful 99, 22 mai 2008). În final, acesta consideră că o eventuală constatare a încălcării ar putea reprezenta o reparație satisfăcătoare pentru prejudiciul moral pretins suferit.

56. Curtea împărtășește opinia Guvernului în ceea ce privește cererea de prejudiciu material formulată de reclamant. De altfel, legătura dintre afirmațiile calomnioase în speță și pierderea salariului invocat este pur speculativă. Prin urmare, nicio sumă nu poate fi datorată cu acest titlu (cf. *mutatis mutandis Emre* citată anterior, paragraful 99).

57. În schimb, Curtea consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu moral sigur în legătură directă cu încălcarea art. 8 din Convenție pe care a constatat-o. Curtea este de părere că reclamantul a resimțit cu siguranță sentimente de frustrare și de neliniște pe care constatarea unei încălcări sau publicarea prezentei Hotărâri nu ar fi suficiente spre a le repara. Ținând cont de circumstanțele cauzei și statuând în echitate așa cum prevede art. 41, aceasta decide să-i acorde 5.000 euro.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

CURTEA,

ÎN UNANIMITATE:

- 1. respinge excepția preliminară invocată de Guvern ;**
- 2. declară restul cererii admisibilă ;**
- 3. hotărăște că a avut loc încălcarea art. 8 din Convenție ;**
- 4. hotărăște :**
 - i) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 alin. 2 din Convenție, 5.000 euro (cinci mii euro) pentru prejudiciul moral, la care se va adăuga orice sumă putând fi datorată cu titlu de impozit de reclamant ;**
 - ii) că această sumă va fi convertită în moneda statului pârât la cursul de schimb valabil la data plății ;**
 - iii) că, începând de la data expirării termenului amintit și până la momentul efectuării plății, suma va fi majorată cu o dobândă simplă, a cărei rată este egală cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga trei puncte procentuale.**

**5. Respinge cererea de acordare a unei satisfacții echitabile pentru rest.
Întocmită în limba franceză, apoi comunicată în scris, la data de 14
octombrie 2008, în temeiul art. 77 alin. 2 și 3 din Regulament.**

Josep Casadevall,
președinte

Santiago Quesada,
grefier